

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

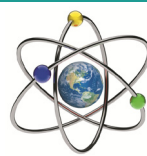
№8(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 324 sahifa,
24-avgust, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Oliy badiiy-pedagogik ta'limda an'anaviy ustoz-shogird an'anasi va innovatsion klaster yondashuvi integratsiyasining metodologik asoslari	10
Sultonov Xaytboy Eraliyevich	
Ta'lim klasteri sharoitida bo'lajak fizika o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	14
Xudoyberdiyeva Yulduz Xayrullo qizi	
Ta'lim jarayonida raqamli platformalar va dasturiy ta'minotdan foydalanish pedagogik muammo sifatida....	19
Tengelbayeva Dinora Muratovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarini ekologik ta'lim va tarbiyalashning muammo va yechimlari.....	25
Abduraxmonova Muqaddas Oblokulovna	
Axborotlashgan ta'lim muhitida telematika texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari va ularning talaba shaxsini rivojlanishidagi o'rni.....	30
Botiraliyev Dildorbek Muzaffar o'g'li	
Mehnat migratsiyasi fenomeni va oila dialektikasining pedagogik aspektlari: translokallik sharoitida farzand tarbiyasi va "intelektual transfer" mediatsiyasi.....	34
K. B. Numanov	
Maktab rahbarlarini karyera pog'onalari asosida tayyorlash tizimini takomillashtirishning ilmiy-amaliy asoslari	38
Ismailov Abduvali Abdumalikovich	
CEFR B1 mezonlari asosida 10 va 11-sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishda ijodiy topshiriqlarni loyihalash metodikasi.....	45
Ergasheva Feruza Davlatali qizi	
Talabalarda raqamli toliqish darajasi va unga ta'sir etuvchi omillarning tahlili	48
Xamdanova Muazzamxon Xabibullo qizi	
Metakognitiv kompetentlikning pedagogik mohiyati va raqamli ta'lim muhitida uni rivojlantirishning nazariy asoslari	52
Mamatmurotova Muhlis Kamol qizi	
Maktabgacha ta'limdan boshlang'ich ta'limga o'tish davrida bolalarning kasbiy qiziqishlarini rivojlantirishning uzluksiz metodikasi	59
Otabayeva Muazzam Abdumajidovna	
Ishsiz ayollarda shaxsiylik va emotsional xususiyatlarni o'rganishning nazariy-metodologik asoslari	63
Jurayeva Shaxnoza Saatmuradovna	
Kasaba uyushmalari xodimlarida tashabbuskorlik va yetakchilik xususiyatlarini o'rganishning nazariy-metodologik asoslari	69
Sharipov Hayotjon Safarovich	
"Muqobil energiya manbalari" fanini mustaqil ta'lim asosida o'qitishning o'quv-metodik ta'minotini ishlab chiqish	75
Abduqahhorova Munajat Abdulxafiz qizi	
"Elektr ta'minoti" fanini o'qitishga mos yangi interfaol metod ishlab chiqish	79
Baratova Madinaxon Paxridinovna	
"Muqobil energiya manbalari" fanini o'qitish metodikasini kompetensiyaviy va raqamli yondashuvlar asosida takomillashtirish	83
Jumayeva Farzona Behzodjon qizi	
Oilada bolalarning emotsional rivojlanishining psixologik determinantlari	87
Nurmatova Muxayyo Abdumalikovna	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini kasbiy-pedagogik tayyorlashda sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish modelining samaradorligi.....	92
Xudayqulova Fazilat Bo'riyevna	

Махалля как гуманистическая воспитательная экосистема: социально-педагогические механизмы модернизации в новом Узбекистане	97
Фадлиева Амина Ильхамовна	
Talabalarda ijtimoiy mas'uliyat hissinging psixologik mazmuni, tuzilishi va funksional xususiyatlari	102
Jumaniyozov Yunus Shodurdi o'g'li	
Adabiyot ta'limida immersiv texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari	112
Umarov Mirzohid Baxromjon o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarning tanqidiy fikrlash kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik omillari	116
Xasanov Javohir Muxtorovich	
Boshlang'ich sinflarda ingliz tilini o'qitishda axborot texnologiyalari va hamkorlikdagi ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	125
Malikova Madina Abduraxmon qizi	
Pedagogical and Methodological Possibilities for Developing Students' Critical Thinking Competence in Teaching English Based on the "Project-Based Learning" Approach	129
Berdiyeva Shakhnoza Kholmakhammatovna	
Chekka hisoblash texnologiyasi yordamida aqlli mehmonxonada real-vaqt kayfiyat aniqlash va IoT qurilmalarini avtomatik boshqarish tizimi: Smart mood	132
Choryorqulov G'iyos Husan o'g'li, Botirova Mashhura Tulqin qizi	
Developing Academic Writing Skills Through Digital Media Tools	137
Tog'ayeva Muattar Bahodir qizi	
Xotin-qizlarda emotsional defitsit va nikohdan tashqari munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlikning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	144
Beknazarova Nigina Zarip qizi	
Sun'iy intellekt: madaniy vositachimi yoki madaniy "darvozabon"mi? chet tili o'qituvchilarini tayyorlash uchun tanqidiy nazariy asos	148
Jakbarova Nasibaxon Po'latjonovna	
Talabalarda impostor fenomeni shakllanishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillarning psixologik tadqiqotlarda o'rganilganlik holati	153
Kamilova Gulzoda	
Pedagogik innovatsiyalar va raqamli transformatsiya	157
Ahmedova Nilufar Farxodovna, Mamatqulova Dildora Farxodovna	
Inklyuziv ta'lim muhitida interfaol metodlar orqali o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	161
Shukurullayeva Madina	
Jismoniy tarbiya va sport ta'lim muassasalarida hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlashning pedagogik va me'yoriy-huquqiy asoslari	168
Ahmedov Akrom Abzalovich	
The Relationship Between Social Media Use for English Language Learning, Student Perceptions, and Learning Outcomes: Evidence from University Students in Uzbekistan	174
Akhad Akhmedov	
Tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning tashkiliy – iqtisodiy mexanizmlari (Namangan viloyati misolida) ..	177
Boyurayeva Mamura Uroyimovna	
Ko'p tarmoqli ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarida ijtimoiy ko'nikmalarni shakllantirish dolzarb muammo sifatida	183
Mirxaliqov Bobur Zikrilloevich	
Sharq va G'arb pedagogika tarixidagi ma'naviy tarbiya va axloqiy qadriyatlar	188
Qodirova Nigora Farhodovna	
Sport gimnastikasining sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi mexanizmlari va kompleks samaralari: tizimli adabiyotlar tahlili	193
Sharapov Atabek Gayrat uli	

“Mustaqil fikrlash”, “kompetensiya”, “kompetentlik”, “fikrlash kompetensiyasi” tushunchalarining pedagogik mazmuni	196
Kadirova Zarina Ilhomovna	
Tibbiy ingliz tili darslarida ko'p komponentli blended learning strategiyalarining qo'llanishi	202
Rashidova Nodira Xabibullayevna	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning sifat so'z turkumi bo'yicha lisoniy kompetensiyasini rivojlantirish jahon olimlari nigohida.....	205
Mamazoirova Jangil Xamdamovna	
Magistratura tadqiqot amaliyotining bo'lajak fizika o'qituvchilari kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni	209
Parmanov Jamshid Tag'aymurotovich	
Umumta'lim maktablari matematika to'garagida sferaning elementlarini o'rganish metodikasi	214
Jumayev Erkin Ergashevich, Omonov G'olibjon Tolibovich, Shaxnoza Xolmurodova Zoir qizi	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida raqamli va interaktiv texnologiyalar vositasida o'quvchilarning vaqtni boshqarish kompetensiyalarini rivojlantirish.....	219
Norova Nargiza Xalmamat qizi	
Oliy o'quv yurtlarida amaliy mashg'ulotlar – bakalavr yo'nalishidagi matematiklarning kasbiy tayyorgarligini ta'minlovchi omil.....	224
Abduraxmonov Abdumo'min	
Bo'lajak muhandislarning kasbiy tayyorgarligini rivojlantirishda CDIO texnologiyasi va sanoat integratsiyasining samaradorligi	228
Baxronov Rustam Rajabovich	
O'smir o'quvchilarda ijodiy faollikni rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik asoslarini o'rganish tarixi.....	231
Botirov Zoir Nuriddin o'g'li	
Husnixatga o'rgatish tamoyillari.....	235
Latipova Ma'rifat Salohiddin qizi, Muhammadaliyeva Xosiyatxon Xaydaraliyevna	
O'smirlarda suitsidal xavf bilan bog'liq tajovuzkorlik va psixologik determinantlarning kompleks diagnostikasi.....	240
Nahalboyeva Nigora Turdi qizi	
Raqamli muhitda yoshlar ijtimoiylashuvining psixologik xususiyatlari	245
Sangirova Nilufar Sayfidinovna	
O'smirlilik davrida psixologik o'zgarishlar: omillar, xususiyatlar va psixologik yondashuvlar	251
Usmonova Munira Sayfiddinovna	
Nutq buzilishlari mavjud bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishda psixologik intervensiyalar samaradorligi	256
Axmedova Munavvar Numanjanovna	
Tarix darslarida wordmint: o'quvchini faol ishtirokchiga aylantirishning innovatsion usuli	261
Eshankulova Ma'mura Davlatovna	
Zamonaviy fizikani oliy ta'limda o'qitishning konseptual-metodologik muammolari	265
Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li	
Menejment ta'limida ekonometrik tahlil natijalarini boshqaruv qarorlariga transformatsiya qilishning didaktik modeli	269
Bobonorova Qundizxan Quralbay qizi	
Zamonaviy psixologiya va pedagogikada shaxsga xos universal ta'limiy faoliyatlarining ahamiyati.....	273
Shomirzayeva Nargiza Sherali qizi	
Jismoniy tarbiya jarayonini individuallashtirishda raqamli monitoring texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-pedagogik asoslari	277
Axmedova Sarvinoz Azatovna	
Umumta'lim maktablari tarix darslarida immersiv texnologiyalarini qo'llash	282
Rasuljon Atamuratov	
Talaba-kurashchilarning mashg'ulot yuklamalarini individual me'yorlash va uning pedagogik asoslari	287
Davletova Ullijon Sapavoy qizi	

Talabalarida axborotni intensiv qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zarurati.....	290
Ergashev Bunyod Shokir o'g'li	
Umumta'lim maktablari o'qituvchilarida kasbiy deformatsiya (burnout)ni oldini olishning psixologik shart-sharoitlari	296
Mardiyeva Dilarom Saparboyevna	
Turning Traditional Classrooms Upside Down: Main Principles of PBL (Project-Based Learning)	300
Hakimova Halimakhon Hamzayevna	
Ingliz tili o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashda zamonaviy yondashuv	305
Norqulova M. B.	
Ta'lim tashkilotlarida innovatsion ta'lim muhitining pedagogik mohiyati va tarkibiy komponentlari	311
Nosirov Asliddin Sadriddinovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlar targ'ibotiga innovatsion yondashuv	316
Sh. Sh. Abdurasulova	
Terminologik kompetensiya bo'lajak shifokor kasbiy kompetentligining komponenti sifatida	320
Namazova Munavvar Oltibekovna	

INGLIZ TILI O'QITUVCHILARINI KASBIY TAYYORLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUV

UDK 378.147:811.111

Norqulova M. B.
41-maktab o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ingliz tili o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashning zamonaviy yondashuvlari, zamonaviy o'qituvchiga qo'yiladigan kasbiy va shaxsiy talablar tahlil qilinadi. Tadqiqotning nazariy asosini L. Shulmanning pedagogik mazmuniy bilim (Pedagogical Content Knowledge – PCK) konsepsiyasi, J. C. Richards va T. S. C. Farrellning til o'qituvchilarining professional rivojlanishi haqidagi qarashlari, Darling-Hammond, Hyler va Gardnerning samarali professional rivojlanish xususiyatlariga oid tadqiqotlari hamda CEFR Companion Volume tamoyillari tashkil etadi. Tadqiqotda ingliz tili o'qituvchisining zamonaviy modeli faqat yuqori darajadagi til kompetensiyasi bilan emas, balki pedagogik, metodik, kommunikativ, baholash, raqamli, refleksiv, tadqiqotchilik va ijtimoiy-emotsional kompetensiyalar majmui bilan belgilanadi, degan xulosa asoslanadi. O'zbekiston sharoitida C1 darajadagi chet tili kompetensiyasiga qo'yilayotgan talablar ijobiy tendensiya sifatida baholanib, uni pedagogik amaliyot, metodik mahorat, refleksiya va kasbiy etika bilan integratsiyalash zarurligi ko'rsatiladi. Maqolada ingliz tili o'qituvchisini tayyorlashning “bilim – amaliyot – refleksiya – tadqiqot – uzluksiz rivojlanish” modelini joriy etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili o'qituvchisi, kasbiy tayyorgarlik, professional kompetensiya, pedagogik mazmuniy bilim, metodik kompetensiya, kommunikativ kompetensiya, refleksiya, raqamli kompetensiya, teacher professionalism, professional development, CEFR.

Abstract: This article examines modern approaches to the professional preparation of English language teachers and analyses the professional and personal qualities expected from teachers. The theoretical framework is based on Shulman's concept of Pedagogical Content Knowledge, Richards and Farrell's research on professional development for language teachers, Darling-Hammond, Hyler and Gardner's research on effective teacher professional development, the CEFR Companion Volume, and professional teaching standards in England, Australia and Finland. The study argues that the contemporary English language teacher should not be defined merely by a high level of English proficiency. Rather, professional competence should integrate linguistic, pedagogical, methodological, communicative, assessment, digital, reflective, research and socio-emotional competences. The increasing emphasis on C1-level foreign-language certification in Uzbekistan is considered a positive development; however, it should be integrated with supervised teaching practice, methodological competence, reflective practice and professional ethics. The article proposes a “knowledge – practice – reflection – research – lifelong development” model for the professional preparation of future English language teachers and provides recommendations for improving teacher education in Uzbekistan.

Key words: English language teacher, teacher education, professional competence, pedagogical content knowledge, methodological competence, communicative competence, reflective practice, digital competence, professional development, CEFR.

Аннотация: В данной статье рассматриваются современные подходы к профессиональной подготовке преподавателей английского языка, а также анализируются профессиональные и личностные качества, предъявляемые к современному педагогу. Теоретическую основу исследования составляют концепция педагогического содержательного знания (Pedagogical Content Knowledge) Л. Шульмана, исследования Дж. Ричардса и Т. Фаррелла в области профессионального развития преподавателей иностранных языков, работы Л. Дарлинг-Хэммонд, М. Хайлер и М. Гарднер, посвященные эффективному профессиональному развитию педагогов, положения CEFR Companion Volume, а также профессиональные стандарты педагогической деятельности, действующие в Англии, Австралии и Финляндии. В статье обосновывается положение о том, что профессиональная компетентность современного преподавателя английского языка не должна определяться исключительно высоким уровнем владения английским языком. Она должна представлять собой интеграцию лингвистической, педагогической, методической, коммуникативной, оценочной, цифровой, рефлексивной, исследовательской и социально-эмоциональной компетенций. Усиление внимания к сертификации уровня C1 по иностранному языку в Узбекистане рассматривается как положительная тенденция, однако данный компонент должен сочетаться с педагогической практикой под руководством наставника, развитием методической компетентности, рефлексивной практикой и профессиональной этикой. В статье предлагается модель профессиональной подготовки будущих преподавателей английского языка “знание – практика – рефлексия – исследование – непрерывное профессиональное развитие” и формулируются рекомендации по совершенствованию системы педагогического образования в Узбекистане.

Ключевые слова: преподаватель английского языка, педагогическое образование, профессиональная компетентность, педагогическое содержательное знание, методическая компетентность, коммуникативная компетентность, рефлексивная практика, цифровая компетентность, профессиональное развитие, CEFR.

KIRISH

XXI asrda ingliz tili xalqaro ilmiy, iqtisodiy, akademik va madaniy kommunikatsiyaning asosiy vositalaridan biriga aylanib bormoqda. Shu sababli ingliz tilini o'rgatadigan pedagogning kasbiy tayyorgarligi ta'lim sifatini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Bugungi ingliz tili o'qituvchisi an'anaviy ma'nodagi “til bilimlarini yetkazib beruvchi” mutaxassisdan ancha kengroq professional rolga ega. U tilshunos, metodist, pedagog, kommunikator, baholovchi, motivator, maslahatchi, tadqiqotchi va raqamli ta'lim tashkilotchisi sifatida faoliyat yuritishi talab etiladi. Shu nuqtayi nazardan, ingliz tili o'qituvchisini tayyorlash masalasi faqat “ingliz tilini yaxshi bilish” bilan chegaralanmasligi lozim. Zamonaviy o'qituvchi ingliz tilini bilishi, uni o'rgata olishi, o'quvchini tushunishi, ta'lim jarayonini loyihalashi, natijalarni baholashi, o'z faoliyatini tahlil qilishi va doimiy ravishda rivojlantirishi kerak.

L. Shulman o'qituvchi bilimini tadqiq etar ekan, predmet bilimlari bilan pedagogik bilimlarni bir-biridan ajratib qo'yish yetarli emasligini ko'rsatib, pedagogik mazmuniy bilim – Pedagogical Content Knowledge (PCK) tushunchasini ilgari surgan. Uning fikricha, o'qituvchi nafaqat “nimani bilish”, balki “uni qanday o'rgatish”ni ham bilishi zarur^[1]. Demak, ingliz tili o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligi quyidagi ikki savolga bir vaqtning o'zida javob berishi kerak: “O'qituvchi nimani biladi?” va “O'qituvchi bu bilimni o'quvchiga qanday o'rgata oladi?”

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ilmiy adabiyotlar va xalqaro tajribani tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ingliz tili o'qituvchisini tayyorlashning an'anaviy modeli – “fan bilimlari + metodika + pedagogik amaliyot” – zamonaviy sharoitda yetarli emas. Bugungi o'qituvchi: fan mutaxassisi + pedagog + metodist + kommunikator + baholovchi + raqamli mutaxassis + tadqiqotchi + refleksiv professional bo'lishi kerak.

Shulman konsepsiyasi o'qituvchining fan bilimlari bilan uni o'qitish qobiliyati o'rtasidagi farqni ko'rsatadi^[1].

Richards va Farrell esa ingliz tili o'qituvchisining professional developmentini refleksiya, hamkorlik, peer coaching, portfolio va action research kabi faoliyatlar bilan bog'laydi^[2].

O'zbekistonda C1 darajadagi chet tili sertifikatlariga bo'lgan talabning kuchayishi ingliz tili o'qituvchisining lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish uchun muhim qadamdir. Shu bilan birga, xalqaro tajriba O'zbekiston uchun yana bir muhim xulosani beradi: “Yaxshi ingliz tili o'qituvchisi – ingliz tilini eng yaxshi biladigan odam emas, balki ingliz tilini boshqalarga samarali o'rgata oladigan, o'quvchini tushunadigan, o'z faoliyatini tahlil qiladigan va doimiy rivojlanadigan professionaldir.”

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ingliz tili o'qituvchisini kasbiy tayyorlashning nazariy asoslari

Kompetensiyaviy yondashuv. Zamonaviy pedagogik ta'limda o'qituvchini tayyorlashning asosiy mezonlari faqat bilim hajmi emas, balki ushbu bilimlarni real pedagogik vaziyatlarda qo'llay olish qobiliyatidir. Kompetensiyaviy yondashuv asosida ingliz tili o'qituvchisining tayyorgarligi quyidagi formula orqali ifodalanishi mumkin: Bilim + ko'nikma + amaliy tajriba + munosabat + refleksiya = kasbiy kompetensiya.

Bunda:

- bilim – tilshunoslik, pedagogika, psixologiya va metodikaga oid nazariy bilimlar;
- ko'nikma – darsni rejalashtirish, o'qitish, baholash va kommunikatsiya;
- tajriba – real yoki simulyatsion pedagogik faoliyat;
- munosabat – kasbiy qadriyatlar va o'quvchiga nisbatan hurmat;
- refleksiya – o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish.

Shulmanning pedagogik mazmuniy bilim konsepsiyasi. Ingliz tili o'qituvchisini tayyorlash masalasida L. Shulmanning PCK konsepsiyasi alohida ahamiyatga ega. Shulman o'qituvchi bilimining bir necha turlarini ajratib ko'rsatadi. Ular orasida:

- fanga oid bilim;
- pedagogik bilim;
- pedagogik va metodik bilim;
- dasturiy bilim;
- strategik bilim kabi bilimlar muhim o'rin tutadi ^[1].

Ingliz tili o'qituvchisi uchun bu quyidagicha namoyon bo'ladi. Masalan, o'qituvchi Future Simple grammatik konstruksiyasini bilishi – predmet bilimidir.

Uni o'quvchilarning yoshiga, til darajasiga va kommunikativ ehtiyojlariga mos misollar orqali tushuntira olishi esa pedagogik mazmuniy bilimdir. Demak: Ingliz tilini bilish ≠ ingliz tilini o'rgata olish. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida lingvistik va metodik fanlar o'zaro integratsiyalashishi kerak.

Richards va Farrell: ingliz tili o'qituvchisining uzluksiz kasbiy rivojlanishi. J. C. Richards va T. S. C. Farrell til o'qituvchilarining professional developmentini uzluksiz jarayon sifatida ko'radilar. Ular o'qituvchining kasbiy rivojlanishida seminarlar, o'z faoliyatini kuzatish, pedagogik kundalik, peer observation, teaching portfolio, peer coaching, team teaching va action research kabi usullarni taklif qiladilar ^[2]. Bu yondashuvdan kelib chiqib, ingliz tili o'qituvchisini tayyorlashni faqat universitetda beriladigan nazariy bilim bilan tugatish mumkin emas.

O'qituvchi: o'rganishi → amalda sinashi → kuzatishi → tahlil qilishi → xulosa chiqarishi → takomillashtirishi kerak. Richards va Farrell action researchni o'qituvchi o'z sinfidagi amaliy muammolarni o'rganishi va ularni hal qilishga qaratilgan tadqiqot sifatida ko'rsatadilar ^[2]. Shuning uchun bo'lajak ingliz tili o'qituvchisida tadqiqotchilik kompetensiyasini shakllantirish zamonaviy teacher educationning muhim vazifalaridan biridir.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ingliz tili o'qituvchisini kasbiy rivojlantirishda zamonaviy yondashuvlar

Student-Centred Approach. Zamonaviy ingliz tili darsining markazida o'qituvchi emas, o'quvchi turadi.

O'qituvchi: o'quvchining ehtiyojlarini aniqlashi; uning individual xususiyatlarini hisobga olishi; mustaqil fikrlashini rivojlantirishi; kommunikativ faoliyatga jalb qilishi; o'quvchini faol subyekt sifatida ko'rishi kerak.

Shuning uchun bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida ham student-centred learning tamoyillaridan foydalanish maqsadga muvofiq.

Communicative Language Teaching. Ingliz tili o'qituvchisining asosiy vazifasi o'quvchiga faqat grammatik qoidalarni yodlatish emas, balki real kommunikativ vaziyatlarda tildan foydalana olish imkoniyatini yaratishdir. Shuning uchun bo'lajak o'qituvchi: juftlikdagi ish; guruhli ish; role-play; discussion; debate; project work; problem-solving; authentic communication kabi faoliyatlarni tashkil qila olishi kerak.

CEFRning Companion Volume hujjati ham zamonaviy til kompetensiyasini oddiy "to'rt ko'nikma" bilan cheklamasdan, mediatsiya, plurilingval va pluricultural kompetensiyalar hamda onlayn muloqot kabi yo'nalishlarni kengaytiradi ^[3]. Bu ingliz tili o'qituvchisining zamonaviy modeli ham o'zgarayotganini ko'rsatadi.

Task-Based Approach. Task-Based Language Teaching yondashuvida til o'rganuvchi real yoki realga yaqin kommunikativ vazifalarni bajarish orqali tilni o'zlashtiradi. Masalan: sayohat rejasini tuzish; ishga kirish suhbatini tashkil qilish; muammoni guruhda hal qilish; loyiha yaratish; taqdimot qilish; muayyan mavzu bo'yicha munozara olib borish.

Bunday yondashuv o'qituvchidan darsni faqat "grammar explanation + exercises" shaklida emas, balki kommunikativ faoliyatlar tizimi sifatida loyihalashni talab qiladi.

Refleksiv yondashuv. Zamonaviy ingliz tili o'qituvchisining eng muhim xususiyatlaridan biri – refleksivlik.

Refleksiv o'qituvchi: “Bugungi darsim qanday o'tdi?”, “Qaysi metod samarali bo'ldi?”, “Qaysi o'quvchilar faol qatnashmadi?”, “Nima sababdan ayrim o'quvchilar topshiriqni bajara olmadi?”, “Keyingi darsda nimani o'zgartirishim kerak?” kabi savollarni muntazam beradi.

Richards va Farrell self-monitoringni o'qituvchining o'z bilimlari, ko'nikmalari va munosabatlarini anglash hamda ular asosida o'z faoliyatini baholash jarayoni sifatida ko'rsatadi [2]. Shu bois bo'lajak o'qituvchilarning ta'lim dasturiga reflective journal, teaching portfolio va video-reflection kabi faoliyatlarni kiritish maqsadga muvofiq.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalariga asoslangan yondashuv. Zamonaviy ingliz tili o'qituvchisi raqamli texnologiyalardan foydalanishni bilishi kerak. Bunga: LMS; elektron darsliklar; multimedia; onlayn testlar; virtual classroom; videokonferensiya; raqamli portfolio; AI asosidagi ta'lim vositalari kiradi.

Biroq raqamli kompetensiya “texnologiyadan foydalanish” bilangina cheklanmaydi. O'qituvchi: “Qaysi texnologiya?”, “Nima uchun?”, “Qaysi pedagogik maqsad uchun?” degan savollarga javob bera olishi kerak. Masalan, sun'iy intellekt vositasidan foydalanish o'quvchining mustaqil fikrlashini kamaytirsam, uning texnologik jihatdan zamonaviy bo'lishiga qaramay, pedagogik jihatdan maqsadga muvofiq shubhali bo'lishi mumkin.

Baholash kompetensiyasi. Zamonaviy ingliz tili o'qituvchisi baholashni ham professional darajada bilishi kerak. U: diagnostic assessment; formative assessment; summative assessment; self-assessment; peer assessment; feedback usullaridan foydalana olishi kerak. O'qituvchi baholash natijasini faqat ball qo'yish uchun emas, balki keyingi ta'lim jarayonini rejalashtirish uchun ishlatishi lozim. Shu jihatdan baholash savodxonligi zamonaviy ingliz tili o'qituvchisining alohida professional kompetensiyasi sifatida qaralishi kerak. O'qituvchi qanday kasbiy sifatlarga ega bo'lishi lozim? Ilmiy adabiyotlar va xalqaro kasbiy standartlarni umimlashtirish asosida zamonaviy ingliz tili o'qituvchisining kasbiy sifatlari quyidagi guruhlariga ajratish mumkin.

Yuqori til kompetensiyasi. O'qituvchi ingliz tilini professional darajada bilishi kerak. U: ravon gapira olishi; akademik yozishi; tinglab tushunishi; murakkab matnlarni tahlil qilishi; grammatik va leksik tizimni tushuntira olishi; pragmatik va madaniy farqlarni anglay olishi zarur.

Pedagogik kompetensiya. O'qituvchi o'quvchining qanday o'rganishini bilishi kerak. U: yosh xususiyatlarini; individual farqlarni; motivatsiya omillarini; o'quv qiyinchiliklarini; sinf dinamikasini tushunishi kerak. Avstraliya standartlarida ham “Know students and how they learn” alohida professional standart sifatida belgilangan.

Metodik mahorat. Zamonaviy ingliz tili o'qituvchisi bitta metod bilan cheklanmasligi kerak. U vaziyatga qarab: Communicative Language Teaching; Task-Based Language Teaching; Project-Based Learning; Cooperative Learning; Differentiated Instruction; Blended Learning; Flipped Learning kabi yondashuvlardan foydalanishi mumkin. Asosiy professional sifat esa metodlarni yod bilish emas, qaysi metodni qachon va nima uchun qo'llashni bilishdir.

Kommunikativlik. Ingliz tili o'qituvchisi kuchli kommunikator bo'lishi kerak. U: fikrini aniq ifodalashi; savol bera olishi; faol tinglashi; o'quvchini suhbatga jalb qilishi; konstruktiv feedback bera olishi; nizoli vaziyatlarni muloqot orqali hal qila olishi kerak. Kommunikativlik ayniqsa ingliz tili darsida muhim, chunki tilning o'zi kommunikativ faoliyat vositasidir.

Empatiya va ijtimoiy-emotsional kompetensiya. Yaxshi ingliz tili o'qituvchisi faqat bilimli emas, balki o'quvchini tushuna oladigan shaxs bo'lishi kerak. O'quvchi: xato qilishdan qo'rqmasligi; savol berishdan uyalmasligi; o'z fikrini erkin bildira olishi uchun o'qituvchi xavfsiz psixologik muhit yaratishi kerak. O'qituvchining muhim shaxsiy sifatlari quyidagilardir: empatiya; sabr; bag'rikenglik; xushmuomalalik; adolatlilik; hissiy barqarorlik.

Refleksivlik. Zamonaviy professional o'qituvchi o'z faoliyatini doimiy tahlil qiladi. Refleksiv o'qituvchi xatoni muvaffaqiyatsizlik emas, kasbiy rivojlanish imkoniyati sifatida ko'radi. Shuning uchun bo'lajak ingliz tili o'qituvchisida self-assessment → reflection → feedback → improvement sikli shakllantirilishi kerak.

Izlanuvchanlik qobiliyati. Zamonaviy o'qituvchi tadqiqotchi bo'lishi ham kerak. Masalan, o'qituvchi quyidagi muammoni aniqlashi mumkin: “Nima sababdan mening guruhimdagi o'quvchilar ingliz tilida og'zaki muloqotga kam kirishadi?” Keyin u: muammoni aniqlaydi; ma'lumot yig'adi; sabablarni tahlil qiladi; yangi metodni sinab ko'radi; natijalarni o'lchaydi; xulosa chiqaradi. Bu izlanuvchanlik qobiliyatining oddiy ko'rinishidir. Richards va Farrell action researchni o'qituvchining amaliy pedagogik muammolarni aniqlash va ularni hal qilishga qaratilgan sinf tadqiqoti sifatida izohlaydi [2].

Kasbiy etika. O'qituvchining professional sifatlari orasida kasbiy etika alohida o'rin tutadi. O'qituvchi: o'quvchini kamsitmasligi; adolatli baholashi; shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilishi; akademik halollikni qo'llab-quvvatlashi; kasbiy mas'uliyatni his qilishi; o'z kasbining obro'sini saqlashi kerak. Avstraliya standartlarida professional etika va mas'uliyat alohida standart sifatida ko'rsatilgan. Angliya Teachers' Standards tizimida ham teaching bilan bir qatorda personal and professional conduct alohida yo'nalish sifatida berilgan.

Ingliz tili o'qituvchisining zamonaviy kompetensiyasi: Yuqoridagi tahlil asosida ingliz tili o'qituvchisining zamonaviy kasbiy kompetensiyasini quyidagicha tizimlashtirish mumkin: Kompetensiya | Asosiy mazmun. Lingvistik | Ingliz tilini yuqori darajada bilish. Kommunikativ | Samarali muloqot qila olish. Pedagogik | O'quv jarayonini tashkil etish. Metodik | Zamonaviy metodlarni qo'llash. Psixologik | O'quvchining psixologik xususiyatlarini tushunish. Baholash | Formativ va summativ baholash. Raqamli | Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. Refleksiv | O'z faoliyatini tahlil qilish. Tadqiqotchilik | Pedagogik tadqiqot olib borish. Ijtimoiy | Hamkasb, ota-ona va jamoa bilan ishlash. Etik | Professional me'yorlarga rioya qilish. Madaniyatlararo | Turli madaniyatlarni tushunish

O'qituvchining shaxsiy sifatлари: Kasbiy kompetensiyadan tashqari, ingliz tili o'qituvchisining shaxsiy sifatлари ham ta'lim samaradorligiga ta'sir qiladi. Zamonaviy o'qituvchida quyidagi sifatlar bo'lishi maqsadga muvofiq:

- *Mas'uliyatlilik.* O'z qarorlari va o'quvchilar natijalari uchun javobgarlikni his qilish. Sabr-toqat. Turli darajadagi o'quvchilar bilan ishlashda sabrli bo'lish.
- *Empatiya.* O'quvchining hissiy holatini tushunish.
- *Adolatlilik.* Baholash va munosabatlarda xolislikni saqlash.
- *Ijodkorlik.* Standart dars shakllaridan tashqari yangi pedagogik yechimlar topish.
- *Moslashuvchanlik.* Turli o'quvchilar, texnologiyalar va ta'lim sharoitlariga moslasha olish.
- *O'z ustida ishlash.* Doimiy ravishda yangi bilim va metodlarni o'rganish.
- *Tanqidiy fikrlash.* Pedagogik qarorlarni dalillar asosida qabul qilish.
- *Hissiy barqarorlik.* Stress va murakkab pedagogik vaziyatlarda o'zini boshqara olish.
- *Liderlik.* O'quvchilarni maqsad sari yo'naltira olish.

Taklif etilayotgan "zamonaviy ingliz tili o'qituvchisi" modeli: Tadqiqot natijasida ingliz tili o'qituvchisining quyidagi integrativ modeli taklif etiladi:

Professional ingliz tili o'qituvchisi

- *Til mutaxassisi.* Ingliz tilini yuqori darajada biladi.
- *Pedagog.* O'quvchini tushunadi va ta'limni tashkil qiladi.
- *Metodist.* Samarali metodlarni tanlaydi.
- *Kommunikator.* Samarali muloqot qiladi.
- *Baholovchi.* O'quvchi natijalarini professional baholaydi.
- *Texnologik mutaxassis.* Texnologiyadan pedagogik maqsadda foydalanadi.
- *Reflektiv amaliyotchi.* O'z faoliyatini muntazam tahlil qiladi.
- *Izlanuvchi.* Pedagogik muammolarni tadqiq qiladi.
- *Etik jihatdan mutaxassis.* Kasbiy va axloqiy me'yorlarga amal qiladi.
- *Butun umrlik o'rganuvchi.* Doimiy ravishda o'z ustida ishlaydi.

XULOSA

Yurtimizda ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashni takomillashtirish bo'yicha takliflar: Yuqoridagi qiyosiy tahlil asosida quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin.

1. **Ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda C1/C2 til darajasi + pedagogik kompetensiya modelini joriy qilish.** Til sertifikatini asosiy mezonlardan biri bo'lishi kerak, ammo yagona mezon bo'lmisligi lozim.
2. **Pedagogik amaliyotni kuchaytirish.** Talaba real maktab sharoitida ko'proq dars kuzatishi va dars o'tishi kerak.
3. **Microteachingni majburiy komponentga aylantirish.** Har bir metodik fan doirasida talaba kamida bir necha marotaba mini-dars o'tishi va professional feedback olishi maqsadga muvofiq.
4. **Teaching portfolio tizimini joriy etish.** Portfolio talabaning kasbiy rivojlanishini birgina imtihon natijasidan ko'ra kengroq ko'rsatadi.

5. **Action researchni ta'lim dasturiga kiritish.** Bo'lajak o'qituvchi kichik pedagogik tadqiqot olib borishni o'rganishi kerak.
6. **Mentorlik tizimini kuchaytirish.** Tajribali maktab o'qituvchilari universitet talabalari bilan muntazam ishlashi zarur.
7. **Raqamli va AI kompetensiyasini rivojlantirish.** Bo'lajak ingliz tili o'qituvchisi sun'iy intellekt vositalaridan nafaqat foydalanish, balki ulardan pedagogik, etik va akademik nuqtayi nazardan to'g'ri foydalanishni ham bilishi kerak.

Ingliz tili o'qituvchilarini kasbiy tayyorlash zamonaviy ta'lim tizimining eng muhim vazifalaridan biridir. Global ta'lim muhitida ingliz tilining ahamiyati oshib borayotgan bir paytda o'qituvchining kasbiy kompetensiyasiga qo'yiladigan talablar ham murakkablashmoqda. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelish mumkin.

Birinchidan, ingliz tili o'qituvchisining kasbiy kompetensiyasi faqat til bilimlari bilan belgilanmaydi. U lingvistik, pedagogik, metodik, kommunikativ, psixologik, baholash, raqamli, refleksiv, tadqiqotchilik va etik kompetensiyalarni qamrab oladi.

Ikkinchidan, Shulmanning PCK konsepsiyasi ingliz tilini bilish va uni o'rgata olish o'rtasidagi muhim farqni tushuntirishga imkon beradi.

Uchinchidan, Richards va Farrell tadqiqotlari ingliz tili o'qituvchisining professional rivojlanishi uzluksiz bo'lishi, refleksiya, peer observation, portfolio, coaching va action research bilan bog'lanishi kerakligini ko'rsatadi.

To'rtinchidan, Angliya, Avstraliya va Finlandiya tajribasi o'qituvchining professional faoliyatini aniq standartlar, pedagogik amaliyot, professional etika, baholash va uzluksiz rivojlanish bilan bog'lash zarurligini ko'rsatadi.

Beshinchidan, O'zbekistonda C1 darajadagi chet tili sertifikatlariga bo'lgan talabning kuchayishi ijobiy tendensiya bo'lib, ingliz tili o'qituvchilarining til kompetensiyasini xalqaro mezonlarga yaqinlashtirishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, zamonaviy ingliz tili o'qituvchisi "tilni biluvchi mutaxassis"dan ko'ra kengroq tushunchadir. U o'quvchini tushunadigan, ta'limni loyihalaydigan, kommunikativ muhit yaratadigan, o'quv natijalarini baholaydigan, raqamli vositalardan oqilona foydalanadigan, o'z faoliyatini refleksiv tahlil qiladigan va ilmiy-tadqiqot asosida rivojlanadigan professional pedagog bo'lishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Shulman, L. S. (1986). Those who understand: Knowledge growth in teaching. *Educational Researcher*, 15(2), 4–14. DOI: 10.3102/0013189X015002004.
2. Зимняя И.А. (2006). Компетентный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? (теоретико-методологический аспект) // *Высшее образование сегодня*. № 8. С. 20–26.
3. Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume*. Council of Europe.
4. Darling-Hammond, L., Hyler, M. E., & Gardner, M. (2017). *Effective Teacher Professional Development*. Learning Policy Institute.
5. Richards, J. C., & Renandya, W. A. (Eds.). (2002). *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*. Cambridge University Press.
6. Richards, J. C. (2015). *Key Issues in Language Teaching*. Cambridge University Press.
7. Department for Education. (2026). *International Qualified Teacher Status Teachers' Standards*. UK Government.
8. Australian Institute for Teaching and School Leadership (AITSL). *Australian Professional Standards for Teachers*.
9. Finnish National Agency for Education. *Qualification requirements for subject teachers*.
10. Finnish National Agency for Education. *Working as a teacher in Finland with a foreign qualification*.
11. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. (2026). *Ta'lim sohasidagi kasbiy standartlar loyihalari*.
12. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. (2026). *Ta'lim sohasidagi kasbiy standartlar materiallari*.
13. Richards, J. C., & Farrell, T. S. C. (2005). Action research. In *Professional Development for Language Teachers: Strategies for Teacher Learning*. Cambridge University Press.
14. Richards, J. C., & Farrell, T. S. C. (2005). Peer coaching. In *Professional Development for Language Teachers: Strategies for Teacher Learning*. Cambridge University Press.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №8(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.